

ÚHEL POHLEDU - VYBRANÉ FORMY MANIPULACE S FOTOGRAFIEMI V ONLINE PROSTŘEDÍ

Kamil KOPECKÝ

Fotografie a videa jsou velmi důležitými nástroji online žurnalistiky - dokáží totiž u čtenářů velmi rychle, v zásadě během několika vteřin, vyvolat jak pozitivní, tak i negativní emoční odezvu, a to bez nutnosti číst celý text sdělení. Jak jsme vysvětlovali již dříve, emoční odezva dokáže velmi dobře ovlivňovat postoje čtenářů, proto jsou také fotografie běžnou součástí propagandy - svou úlohu hrají v rámci politických kampaní, ale také např. reklamy. V dnešním textu se zaměříme na jeden ze způsobů manipulace fotografiemi, který je postaven na změně úhlu pohledu na danou událost a na úlohu detailu.

Poznámka: Následující fotografie byly převzaty ze serveru [BoredPanda](#), kde najdete další příklady ilustrující úlohu změny úhlu pohledu, ořezu a detailu.

Úhel pohledu, ze kterého je fotografie zachycena, perspektiva, ořez, detail, to všechno jsou nástroje, které zásadním způsobem ovlivňují to, jak budou fotografie vnímány čtenáři, jaký druh emocí u něj vyvolají a jak ovlivní jeho postoje (potenciálně tedy, jak ovlivní veřejné mínění, které je s masmédií neodmyslitelně spjato). U velké části čtenářů také vhodně zvolené fotografie rozhodují o tom, zda budou čtenáři číst i samotný text sdělení, nebo zda si

závěr udělají pouze na základě konkrétního fotosnímku - bez nutnosti nechat si událost autorem textu objasnit.

V některých případech změna úhlu, ze kterého byla daná situace fotografem zachycena, zásadně mění celkové vyznění fotografie. To si můžeme demonstrovat na příkladu fotografie britského prince Williama (příklad 1) - z jednoho úhlu pohledu se zdá, že princ pozorovatelům ukazuje vztyčený prostředníček, z jiného úhlu pohledu však vidíme, že na prstech ukazuje číslo 3 - čekají 3. potomka.

Příklad 1 - Fotografie prince Williama (oznámení, že spolu s Kate Middleton čekají 3. potomka)

Velmi důležitou úlohu hraje také správné oříznutí fotografie - to může zcela změnit její vyznění, jak si můžeme ukázat na druhém příkladu, ve kterém vojáci američtí "mariňáci" dávají napít iráckému vojákov. Jednoduchý ořez fotografie dokáže zcela potlačit obsah fotografie a přesunout pozornost čtenáře na detaily, které se pak stávají ve vnímání centrálními prvky. Na příkladu níže vidíme původní fotografii (zelená) a její ořezy ovlivňující její vyznění a následnou interpretaci.

Příklad 2 - Vojáci amerického námořnictva z 15. námořní

expediční jednotky dávají napít iráckému vojákovvi (2003)

Velmi důležité je také uvědomit si, jak snadno můžeme pomocí fotografie vyvolat u čtenáře iluzi, že je informace, kterou média šíří, skutečně ověřena např. renomovanou zpravodajskou agenturou. Jak ilustruje následující fotografie, zpravodajské studio si však klidně můžeme vyrobit i u nás v obývacím pokoji.

Příklad 3 - Zpravodajské studio

Další příklady manipulace s fotografií postavené na změně úhlu pohledu zachycují, jak snadné je vyvolat u diváku iluzi davu, který podporuje konkrétní osobnost - např. politika. V našem dalším případě hraje zásadní úlohu detailní ořez fotografie, který vyvolává zdání, že má daný politik (v našem případě Theresa Mayová) velkou podporu - je součástí neohraničeného davu. Při změně perspektivy však zjistíme, že to nemusí být pravda.

Příklad 4 - Předsedkyně konzervativní strany Theresa Mayová spouští v Northumerlandu svou kampaň.

Dalším způsobem, jak lze manipulovat s fotografií, aniž bychom do ní přímo zasáhli a dopustili se např. koláže, patří **posun času pořízení fotografie - tedy posun kontextu, ve kterém fotografie vznikla**. Posun kontextu je běžnou součástí moderní propagandy, proto je velmi důležité ověřit si, kdy daná [fotografie vznikla](#).

Do této kategorie patří časová manipulace s fotografií prezidenta Zemana na setkání NATO v roce 2018, na které jako jediný ze všech představitelů zemí zapojených do NATO sedí na židli. Ať je náš názor na prezidenta Zemana jakýkoli, je zjevné, že velká část médií provedla časovou manipulaci a zaměnila fotografii, která

vznikla v rámci přestávek mezi fotografováním, za oficiální fotografii ze summitu. Pro porovnání - na snímcích níže vidíme prezidenta Zemana, který stejně jako ostatní účastníci setkání stojí, média však sdílela především fotografii vzniklou o přestávce, na které odpočívá na židli.

Příklad 5 - Prezident Zeman na setkání NATO (2018)

Manipulace s posunem kontextu a času vzniku fotografie je běžnou součástí různých druhů hoaxů a dezinformací. Mezi nejznámější příklady tohoto typu manipulace patří fotografie italské lodi Vlora z roku 1991 obsypané albánskými uprchlíky prchajícími ze země po kolapsu komunistického režimu, která je vydávána za fotografii ilustrující aktuální události spojené s migrační krizí v Itálii. Jde však o hoax, který je podrobně rozebrán např. na stránkách Manipulátoři.cz.

Na závěr klasické a vlastně docela fousaté doporučení: Všechny informace se snažme ověřovat, nebojme se ptát na to, čemu nerozumíme nebo čemu nevěříme, hledejme primární zdroje a nebojme se občas změnit úhel pohledu. Změna úhlu pohledu totiž může být pro pochopení reality poměrně zásadní. Při ověřování informací Vám může pomoci např. náš [jednoduchý letáček](#).

Pro E-Bezpečí, Kamil Kopecký
(s využitím příkladů z BoredPanda)

Zdroje:

People Are Posting Examples Of How Media Can Manipulate The Truth (15 Pics). BoredPanda.

https://www.boredpanda.com/examples-media-truth-manipulation/?utm_source=google&utm_medium=organic&utm_campaign=organic